

Letnik III.

Št. 1.

Ilustrirani Glasnik

Letno stane 8 K (ena številka 20 vin.), za Nemčijo 10 K, za druge države in Ameriko 13 K. — Slike in dopisi se pošiljajo uredništvu „Ilustr. Glasnika“ v Ljubljani (Katol. Tiskarna), naročnina, reklamacije in inserati na upravištvu.

Izhaja ob četrtnih 7. septembra 1916

Avstrijski vojak na sovražnikovi zemlji.

Gospa Bojanovičeva.

Črtica.

lad častnik je slabe volje žulil svojo cigareto.

»Čudno, Dovič,« je dejal tovarišu, »jaz te pravzaprav več ne poznam. Ko sva bila zadnjikrat skupaj, si bil židane volje, veseljak, bil si pri vsaki zabavi, kjer je bila kaka mladeniška razposajenost, tebe gotovo ni manjkalo in zlasti rad si bil v dekliških družbah.«

Ponosen je stal Dovič ob oknu in gledal na prostrano morje.

»Prav imaš, prijatelj, res sem bil tak, razbrzdanost prve vrste, vsiljiv v ženski družbi, a sedaj hvala Bogu, me je še o pravem času žena naučila spoštovanja do žensk.«

»Spoštovanja do žensk?« ga zavrne častnik s čudečim se obrazom, oprostí, jaz bi mislil, kdor se je toliko in tako prosto zabaval v ženski družbi kakor ti, tak se končno nasiti in se v taki družbi dolgočasi.«

Dovič pa, kakor da je preslišal te besede, je zrl skozi okno na morje in dejal:

»vadno ob takih prilikah. — Slonel sem ob robu ladije in občudoval lepoto morja. Tedaj me prime tovariš Ivan za roko, rekoč:

»Poglej tja na krov komandantov!« Tam je stal kapitan in poleg njega njegova žena. Bila sta krepke rasti in oba enako visoka.

Nebo se jelo temniti, le med črnimi oblaki se je še tu in tam prikazalo za hip solnce, ki je v magični svetlobi ožarjalo kapitana in ženo na poveljnikovem krovu. Silen veter jima je pihal v obraz in gospej je dvignil težko kito in jo vrgel ženi okrog obraza.

V Ivanu se je vzbudil slikar; njegove oči so žarele.

»Glej,« je dejal, »kako junaško se ustavlja viharju, odeni jo v odelo vojaka, razpleti ji kite, da ji bodo lasje plapolali okrog glave. To bi bil vojskovodja, ki gre po bojih do zmage.«

Pritrdil sem mu, rekoč: »Res, kakor kraljica!« In še dolgo sva gledala v viharju na poveljniški krov. In šele ko se je stemnilo, sva se umaknila, dočim je gospa še vedno vztrajala ob strani kapitanovi. Šla sva v kabino, kamor so zdaj pa zdaj posvetili bliski; zunaj pa so valovi peli svojo viharno pesem.

»Nobenega človeka ni bilo na ladji,« je nadaljeval čez nekaj časa, »ki bi ne bil

spremljala moža pri vseh njegovih voznjah. Bila sta videti kakor dva tovariša. Iskreno ji je stisnil vsako jutro roko, ko je prišla k njemu na poveljniški krov. In to je bilo vse, nikoli nisem opazil kake posebne nežnosti.

Bližal pa se nam je medtem usodni 10. majnik. Solnčen je bil dan, ko smo zapustili obrežno mesto. Spodaj pod krovom je zopet igrala godba; potniki so se udobno naslanjali na stole, drugi so pohajkovali na krovu, se šalili in zabavali ob godbi. Okrog kapitanke se je zbrala gruča potnikov; radovedni so jo izpraševali, zakaj se je odel kapitan v plašč, kakršnega nosi sicer le v viharjem vremenu.

»Vsa čast skušnjam gospoda kapitana,« je dejal smeja se višji častnik; »pa danes se vendar le moti; na tako krasen dan nas vendar ne iznenadi vihar.«

Gospa kapitanova je zmajala z glavo in rekla: »Gospod Venkov, vi bi pač morali bolje poznati mojega moža; on se redkokedaj zmoti.«

In ta dan žal se kapitan ni zmotil. Kake dve uri nam je solnce še vedno prijazno svetilo z jasnega neba brez megle. Dve uri še so potniki uganjali burke, igrali, se smejali in brezskrbni uživali lepe, vesele ure na morju. Tedaj pa se je na zahodu pojavil temen oblak in bežal

Solkanski most — pri Gorici — desno trdovratno branjen hrib Sabotin.

»Saj veš, da se je ladja, ki sem se z njo vozil, potopila v Sredozemskem morju vsled viharjev. Bili smo pa rešeni vsi, samo kapitan in njegova žena sta se potopila. V Trstu sem ju prvikrat videl. Naša ladja je ob svetlem solncu splavala iz luke na mirno morje. Vojaška godba je ob slovesu od suhe zemlje godla svoje tožno-vesele koračnice, kakršne so na-

prav posebno spoštoval te žene. Znameniti potniki, kakor umazani kurjači globoko doli v strojnici so jo ob vsakem srečanju spoštljivo pozdravljali; pa tudi ni bilo nikogar, ki bi si upal po domače občevati z gospo, kar je sicer vedno navada, posebno na parnikih, ki vozijo za zabavo. Zdela se je nam vsem kakor svetnica.

Pet let je bila omožena in pet let je

kakor blisk preko neba, ob njem so se porajali drugi in so kmalu zatemnili solnce. Morje oje vzvalovilo, tudi ladja je začutil ta mrski ples. Mrzel veter je potegnila čez krov in brnel je, kakor da napoveduje vihar.

Čez pol ure ni bilo nobenega potnika več na krovu, vsi so iskali zavetja v kabinah in spodnjih dvoranih. Okenca so vsi

varno zadelali, čez morje pa so begale goste megle in se podile preko ladje. Vihar je vzdijal in mogočni valovi so butali ob ladjo, ki si je počasi delala pot med sovražniki.

Jaz in prijatelj Ivan nisva mogla vzdržati v kabini. Šla sva na krov blizu prostora za poveljnika, krepko se držala ob varnostnem železju in nemo sva gledala divjajočo noč. Zgoraj na poveljniškem krovu pa je stal, kakor prvi dan, kapitan v dolgem deževnem plašču in poleg njega njegova žena. Z vso silo so se valovi od ene strani zapodili v ladjo, tedaj se nagne gospa Bojanovičeva čez ograjo in namigne kapitanu; z belo roko pokaže v hipu na levo v megleno razburkano morje. In takrat opaziva tudi midva tam, kamor je seglo orlovo oko kapitanke, da se nam bliža v silni brzini nekaj sivega na valovih.

»S polnim parom nazaj!« je zakričal kapitan po telefonu strojnikom.

V hipu, ko se je ladja stresla vsled nenadnega ustavljenja koles pri strojih, se je začul in začutil grozen tresk, vmes pa so se čuli obupni vzdih in klici potnikov na pomoč.

Del razbite ladje, v gosti megli skrit našim očem, je zadel ob našo ladjo in ji na sredi zadal zevajočo razpoklino. Ne morem na drobno pripovedovati, kaj vse se je tedaj godilo na ladji. Bilo je pregrozno in čudim se, da sem ostal živ v teh strašnih trenutkih. Razpoklina na boku ladje je bila velika in kapitan je vedel, da ima le malo časa na razpolago, da z rešilnimi čolni otme popotnike pred gotovo smrtjo. Posadka se je izvrstnodržala. Ženske, otroci in potem moški smo bili kmalu na rešilnih čolnih. Zadnja sta prišla, ko se je vlivalo morje že čez krov ladje, kapitan Bojanovič in njegova žena.

Toda zadnji čoln, na katerega so se vkrcavali poslednji potniki, je bil

pred očmi in plemenit biti proti ženski, to je tudi nekaj junaškega. Toda v čast vsem bodi povedano, vsi, kar nas je bilo v zadnjem čolnu moških, smo ponujali prostor gospej Bojanovičevi. Silili smo v njo in ji prigovarjali, toda ona naše ponudbe ni vzprejela. Hladno, kakor je bil vajen, je kapitan ukazal mornarjem, da naj odrinejo s čolnom od potapljačice se ladje.

V strahu smo gledali iz čolna na ladjo; mirno sta stopala žena in kapitan na poveljniški krov.

In tam na svojem mestu objame žena kapitana in zdela sta se združena v sveti molitvi. Malo trenutkov še in prizora in ladje ni več bilo.

Mi pa smo sedeli v čolnu kakor okameneli; šele čez čas so nam solze oblile lica.

»Glej,« doda Dovič nato prijatelju,

BOY.

Roman. — Španski spisal Luis Coloma.
Prevel A. Kalan.

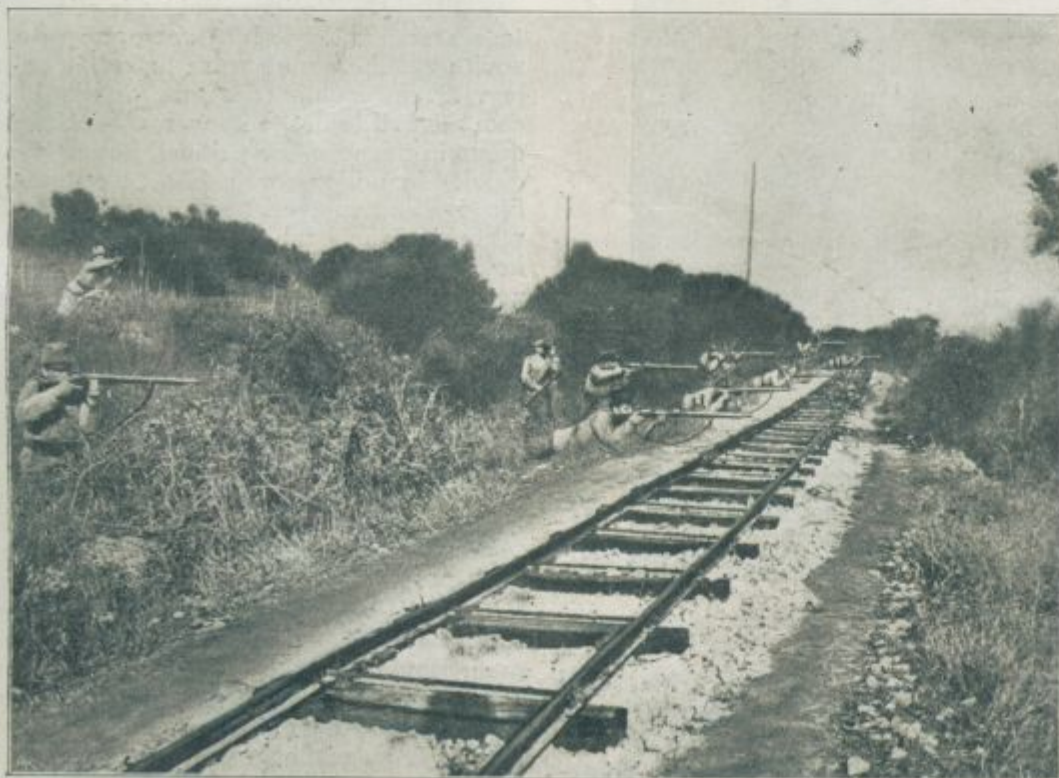
V življenju moža imata zakonito mesto samo dve ženski: njegova mati in mati njegovih otrok. Kar je izven te dvojne čiste in svete ljubezni, so ali nevarna stranpota ali krivdepolne blodnje.

I.

Prišel sem na plesno zabavo ob četrto po desetih, prav ko je vzbujal zanimanje prihod političnega veljaka, kateremu na čast se je zabava obhajala. Stopal je po dvoranah in po prostornih, okrašenih galerijah, vodil ga je general Belluga, ki je vršil

Našega juga solčni vrt — Gorica pred vojsko.

Vojaško zastražena železniška proga.

natlačeno poln, tako, da se je skoro potapljal, nobenega prostora ni bilo več. Junaki so redki dragi moj, in smrt videti

»to je bilo, kar me je naučilo spoštovati ženo, ker je tudi v najslabotnejši nekaj plemenitega, svetega...«

posle cicerona, ter mu predstavljal veljake z dežele. Za njim je korakala njegova soproga ponosno in visoko vzravnana kakor velika dama kakega starega dvora ob roki mojega strica vojvode de Sos, ki je bil nepogrešljiv okrask pri vseh slovesnostih stranke Izabele II. Zadnji v pohodu pa sta bili obkroževani od gospodičev in gospodičen hčerki onega imenitnega gospoda: prva temnopolta in ljubko škileča, druga obledela zlatolaska z ustkami, ki bi o njih mogel reči Buffy, kar je dejal o gospici Mancini:

»... oni kljunček ljubeznjivi,
ki je segal od ušesa do ušesa.«

To se je godilo meseca marca l. 1869., ko so se Izabelini in Karlisti po revoluciji zopet zbirali; oboji so z enako vztrajnostjo nastavljali zanjke, da bi si naribarili v svoje mreže političnih veljakov brez službe, kolikor se jih ni potopilo v viharnih valovih preteklega septembra. Oboji so bili z njimi prijazni: Tyrejci in Trojanci, in so se trudili jih pridobiti; ti so kosili pri enih in večerjali pri drugih, povsod izbirač si ocvirke, z nikomur niso kršili zvez, dokler niso brezdvomno videli, na katero plat se nagne tehtnica, in tedaj so boljšemu ponudniku dali na razpolago doslednost svoje politike in neomahljivost svoje zvestobe.

Takrat še malo skušen v te vrste bo-

jih, približal sem se vendar tudi jaz, da pozdravim slavljenca z vsemi sanjami, ki mi jih je pri mojih še ne izpolnjenih petindvajsetih letih rodil plamen vneme novospreobrnjenec in ognjevito navdušenje za prognano kraljico, ki smo ji prisegli, da jo zopet posadimo na njen prestol. General Belluga me je predstavil, in ko je gospod minister čul visoko doneče ime marki Burunda, prijel me je z obema rokama za roko, jo krepko pritisnil na prsi in me je vprašal s prav živim čuvstvom, skoro

»Delajo se zelo imenitne.« In zelo pametno in osoljeno je pričela šibati nadute Madridčane, ki hodijo po pokrajinah na deželi in si laste veljavo španskih grandov. Pri tem je padlo tudi nekaj težkih, a opravičenih udarcev na one prave veljake, ki zaradi razkošnega življenja v glavnem mestu zaničujejo deželo, zibelko svoje veličine, zakladnico svojih dohodkov in oporo svojega vpliva; to pa jim je vir pogube, vzrok propadanja in spočetek poniževanja, ki odriva na drugo in tretje mesto one, ki

bili kaj več od pokrajincev, in plesalke s svojimi golimi vratovi so ji bile v spodtiko; vendar pa je morala le priznati, da s prožnostjo in eleganco madridske dame visoko prekašajo dame z dežele.

Moj stric pa mi je še vedno pošiljal sla za slom. Dobro mi je hotel in želel je, da bi jaz plesal z ministrovimi hčerkami. Ker sem pa sklenil, da se odpovem tej časti, zato sem grofico zopet vnel za nove govore v nadi, da se med tem že brez mene sestavijo kadrilje za rigodon.¹

Ta hip pa se za menoj stegne čez moje oči dvoje rok v rokavicah; zadišalo mi je prijetno po juhti in nežni, prikupen glas, domač kakor pri otrocih, kadar se igrajo skrivalnice, je zapel tik ob mojem ušesu krepko, prav kakor klic jutranje straže:

»Vstani, vstani, aspirant,
ura je pet odbila,
v orožju tu je, glej, adjutant.
Vstati na stražo je — sila...«

Ta spomin iz mojega življenja na mornariški šoli je zelo razvnel mojo radovednost in urno, kar sem mogel, sem trgal rokovičasti roki od oči. Videl sem pred seboj sklonjeno nad mojim čelom smešno glavo rdeče in belo oblečenega plesalca in skozi svilen masko na obrazu je vame gledalo dvoje sinjetemnih oči, ki sta se mi zdeli obenem veseli in prijazni.

»Ako si že zakrivaš obraz, mi vsaj oči nikar ne skrivaj,« mu rečem. Plesalec je takoj privzdignil masko in zagledal sem pod njo lep okrogel obraz s kodrastimi, svetlorjavimi brki, bele zobe, fin, pravilen nos in plave oči, tako globoke in temne kakor morje, ki nikdar ne izda, kar skriva na svojem dnu. Vlasulja in pokrivalo pa sta mi branila, da bi popolno spoznal te vesele, prijazno-prikupne poteze. Toliko pa sem razsodil iz tehle starim plemenitim rodbinam lastnih potez, da to mora biti kak plemič. Ugibajočega, kdo bi bil, me on pogleda smehljaje; jaz pa skomizgnem z ramami, rekoč:

»Jaz pa te vendar ne spoznam, dečko.«

»Prav si zadel tepec, dečko sem. Boy, Boy.«¹

»Boy!« — Petindvajset let je minulo od tega sestanka, ki je bil prva predigra grozovite zgodbe, polne solza in krvi, a še mi je v živem spominu iskreno veselje, kako sem ponovil to drago ime v svoji duši, kako srčno in nežno me je pritisnil Boy na svojo obleko in mi, kakor je bila že od nekaj njegova slaba navada, pri tem stiskal svoje prste med moja rebra. Da, meni Boy ni bil kak vsakdanji prijatelj, ki ga po več letih zopet enkrat kje srečaš; on mi je bil bližanec, ki sem v njem videl samega sebe; v njem sem gledal svoja otroška leta, čas nedolžnosti, čas nebeške radosti, videl sem v njem svoja deška leta, vse igre in praske; mladeniško dobo: njene dvome in njeno radovednost, njeno norost in zamišljenost, nje kričeče radosti in skrivnostno otožnost. Vse to in še več se je hipoma pojavilo pred menoj, in vse je obdajal oni pesniški polumrak, ki se zdi, da se v njem izgublja preteklost, kadar se teman pojavi pred nami.

Ves iz sebe od veselja poskočim in primem Boy-a za roko, nič se ne oziram na elegantno plesalko, ki ga je držala za roko in radovedno obrnila name svoje oči, velike in črne, rezne in prevzetne, kakršnih še nikoli nisem videl. Pozneje, ko sem moral v silno tragičnih okolnostih prenašati jezni pogled teh črnih oči in jim kljubo-

¹ Rigodon je star provencalski ples, ki je godba že pripravljala nanj.

¹ Boy, angleški = mladeč, mladenič.

Slovenski begunci v Vysoké Mytí na Češkem.

ginjen, kako se ima moj sedaj že petnajst let v miru počivajoči oče.

Ko me zagleda moj stric, ki je stopal zadaj s soprogo ministrovo, namigaval mi je z znamenji, da bi me rad predstavil gospej in hčeram. Jaz pa sem se hotel sra-

bi morali biti vselej in povsod na prvem mestu. V N. pa je bilo tedaj mnogo plemenitaških rodbin, ki so pred revolucijo bežale iz Madrida, in oni večer — bil je pustni torek — so se zbrale na vprizorjeni plesni zabavi, da prisostvujejo sijajni ma-

Pregledovanje konj za vojsko.

mežljivo umakniti temu sestanku, zato sem se zatekel k stari grofici Porrata, ki je poznala vse razmere in ki ni zamudila nobene božje in ne svetne slovesnosti, ker je v vseh strokah človeškega znanja več zapala svojim očem nego svojim ušesom.

»Kaj sodite o gospej ministrovih in njenih otrocih?« jo vprašam.

Odgovorila mi je v dogmatičnem tonu, kakor da se nikoli ne zmoti:

skeradi in kadrilji. Grofica Porrata še ni končala o vsem tem svojega poročila, že je prihitela elegantna družba mask, plesalcev in plesalk, belo in rdeče odetih, v dvorano in na galerije; razpršili so se na vse strani in hipoma s svojo veselostjo oživili zabavo, ki je bila preveč glasna, kakor si jo je predstavljala strogo okorna pokrajinska družba. Grofica Porrata se je jezila nad Madridci, ki so se ponašali, kakor da bi

vati, ko sem v njih gledal vznemirjeno vest, obup in naturno ljubezen, sem se spomnil — kakor je to v velikih trenutkih življenja v navadi, da človeku sili v spomin kak brezpomemben dogodek, — andaluzijske pesmi, ki mi je ob pogledu na te oči prišla na misel:

Sanjal sem, da so zamorci
s smrtjo meni sledili,
bili sta pa krasni očesi
tvoji le, ki sta mi grozili.

Vse to se je doigralo skoro v trenutku. Plesalka je nepotrpežljivo vlekla Boy-a na-

božjo voljo nikomur ne pravi, da si me videl.«

In s podvojeno silo je plesalka potegnila Boy-a za seboj. Gledal sem za njima, dokler se nista izgubila med drugimi pari. Grofica Porrata pa, ki je bila priča vsega prizora kakor živa radovednost, razlagala mi je, kdo je ta plesalka, čisto jasno z namenom, spretno izvabiti iz mene, kdo da je plesalec.

»Ni dvoma, to je Izabella Bureva; treba jo je le pogledati, kako se prevzetno od zgoraj doli ozira na človeka.«

»Prav bi bilo, če bi bila to laž!« je odvrnila grofica zelo trdo. Prijela me je krepko za roko, češ, kje da sva, in stopila je z menoj v manjši salon, koder je bila po navadi čitalnica za klubove aristokratske člane. Tu mi je, ko sva bila sama, maha-joč s pahljačo živahno in s poudarkom, kakor ji je bilo v navadi, rekla:

»On je izgubljen, do ušes v dolgovih, v oblasti oderuhov, kakor zvezan na rokah in nogah.«

»Tedaj pa ni on goljuf, on je ogoljufan. On ni tat, on je le okraden.«

Ivan Kastelic
iz Zg. Šiške, padel 25. julija 1916 na italjanskem bojišču.
Pokoj ti v tuji zemlji!

Franc Jerala
padel je za domovino dne 9. julija 1916.
Na svidenje nad zvezdami!

Anton Rožnik
iz Goričan pri Medvodah, padel majnika na doberdovski planoti.
P. v m.!

Anton Juraj
iz Zatičine na Dolenj., večkrat ranjen na raznih bojiščih je padel 7. aprila 1916 na Laškem.
Počivaj, junak!

Joško Visiak
prostovoljec, padel je 19. julija 1916 na Rusko-Poljskem.
Spavaj v Bogu!

Kadet Matija Marolt
padel po devetmesečnem bojevanju.
R. I. P.!

prej, jaz sem ga pa trdno držal za ramo, rekoč:

»Povej mi vendar, odkod prideš in kaj počneš sedaj?«

»Na krovu ladje »Ferrolano« sem že tri mesece.«

»In kdaj si sem prišel?«

»Danes zjutraj.«

»In kdaj greš zopet odtod?«

»Grofica Bureva?« sem dejal nič hudega sluteč, nemogoče; njen soprog je po naročilu odbora Alfonzistov odpotoval v Pariz...«

»Ali si šele iz gnezda padel, Paquito,«¹ zavrne me grofica zlobno. »To ni zanjo noben vzrok; te madridske golobice pač morajo imeti vedno svojega goloba ob strani, ako zaplešejo kak valček ali ako si dovolijo kako drugo postransko veselje. Le za nas navadne ljudi z dežele veljajo taki vzroki. Teža ne pravim zaradi Bureve, saj ni napačna žena, trda sicer, vendar ena izmed najboljših, kar jih je v Madridu. Na tem končno tudi nič posebnega ni, da skače okrog po dvorani s svojim ujem.«

In res sem se ujel v past, ki mi jo je nastavila. Nič nisem sumil, kak grozen pomen bodo imele moje besede, ko sem jo tja v en dan vprašal: »Ali je Boy njen ujem?« Takrat pa vzklikne Porrata vsa iz sebe:

»Ali je mogoče? To je bil Boy? ... Ali dobro veš?«

»Prav dobro!«

»Jezus, Marija!« je zakričala v takem strahu, kakor da bi ji bil rekel, da je Ravachol ali hudobec z masko prišel v to družbo. Hitro se je dvignila, ker je k njej prisledlo nekaj dam njene družbe in me ob roki vedla iz dvorane ter mi rekla zelo razburjeno: »Morava iti ven! Tukaj se ne more govoriti in ti moraš vendar to vedeti. — Ali veš, kako je z Boyem? On je izgubljen, popolno izgubljen. Ako ga policija zasledi, ga bodo zaprli.«

»Kaj govorite, grofica?« jo zavrnem iznenaden in vznemoljen.

»To govorim, kar slišiš, Paco, to, kar slišiš. Znano mi je to iz zanesljivega vira. On zasluži ječo, in če danes še niso vložili proti njemu ovadbe, jo vložijo gotovo jutri.«

»Pa zakaj? ... Kako? ... Kaj pa je naredil?«

»On je ponarejalec, tat, goljuf...«

»To je laž!« sem zaklical vsled razburjenja, pozabivši na vsako previdnost, tako glasno, da so nekateri, ki so bili v bližini, pozorni postali.

»Da, da... Tudi moj sin, ubogi Pepino, ni ne kradel ne goljufal, pa so mi vendar ti grdi oderuhi vzeli zadnji real, ko sem jim sina iztrgala iz krempljev; njemu pa so končali življenje, kajti jeza in sramota sta mu na Filipinih izkopali pre zgodnji grob. Ubogi moj Pepino!«

In bruhnila je na dan pri tej frivolni posvetni dami bridka in obupna bol mate-

Spomin padlim junakom na Kneži pri Podmelcu.

»Jutri s prvim vlakom ob četrt na šest. Imam službo pri straži.«

»Poprej se vendar še vidiva? ... Če treba, grem tudi s teboj.«

»Jaz te pozneje poiščem. Počakaj me v tej dvorani ali pa na galeriji. Toda za

Vest, da so zdravi in pozdrave znancem pošiljajo naši vojni ujetniki iz Jekaterinslava v Rusiji.

Pred zastorom: g. Gubka, desno prijatelja.

re, kakor bi se bila iz tesno obvezane rane prikazala rdeča kri skozi obvezo. Meni je bila zoprna ta ginjenost in mi ni vzbudila nobenega sočutja ta bol v plesnem

¹ Paco, Paquito = Franc, Francelj.

kostumu, ta spomin na mrtvega sina med glasovi plesne godbe in vrvenja po plesni dvorani, kamor jo je vlekla nenasitna želja po uživanju, kar se prav nič ni podalo za osemindesetletno damo.

Sploh pa ni dolgo vztrajala v tej narejeni ulogi; njena klepetava narava in njena srboritost za čenče in opazke sta jo zopet obvladali, in ne da bi jo bil kaj vprašal, mi je pravila neverjetno zgodbo, ki sem o njej izrazil svojo sodbo z besedami: »pregledano in pomnoženo« po domišljiji te zgovorne, gostobesedne in nedosledne dame. Kot gospa z dežele je bila vsled zavistne antipatije pikra na vse, kar je prihajalo z dvora, glede moralnosti pač opravičeno, glede bontona in elegancije pa je bilo njeno čebljanje precej podobno racam, kadar se derejo nad labudom. Pripovedovala je, da je Boy ono jutro poskušal zadaviti brivca pri »zelenem ptiču«, Joaquinita Lopeza, ki je bil znan denarni upnik, in sicer s tem namenom, da bi mu preložil izplačilni rok nekaj že zapalih menic z visokimi vsotami, ki mu jih je dolgoval. In prestrašeni Joaquinito ali »zeleni ptič«, kakor so ga ljudje sploh klicali, je vložil pri sodišču ovadbo, obdolžujoč Boya ponarejanja listin, zaprečenega ropa, poskusa umora in kdo vé kaj še vse, z namenom, da brani svojo osebo in svoj denar pred nasiljem tega aristokrata.

Vse to se je meni tako čudno in nesmiselno zdelo, da tega nikakor nisem mogel verjeti. Mogoče, celo verjetno, da je bil Boy zadolžen do ušes, kakor je trdila Porrata, kajti znano je bilo, da je razsipal denar, da ni znal računati, da je bil po svoji plemenitaški naravi čez mero lahko miseln; to vse je bilo njemu podobno, in pri takih je to tako vsakdanje in naravno, kakor je naravno, da ob nalivih reka prestopi svoje bregove. Da bi pa Boy utajil kak dolg, da bi s silo iztrgal staremu možu brez orožja kako listino, to pa je popolnoma nasprotovalo njegovemu skoraj kihot-skemu značaju, kakor sem ga jaz vedno

volj denarja in dovolj dragoletnikov v Madridu. Zato se nisem nič razburil zaradi pripovedovanja gospe Porrata, in njene nabrane opazke niso napravile name nobenega vtisa; tudi se nisem zaradi skrivnostnega prerokovanja prav nič bal za Boya in njegovo varnost. Vendar sem jo vprašal manj iz radovednosti kakor zato, da bi zasledil vir teh govoric in preroči-

Teren tirolsko-laškega bojišča.

šče za ta razodenja. Užaljeno se je kazala, da ji sploh kaj takega prisojam; stvar je prevažna, skrivnost presveta in tudi vest da ji tega ne dovoli. Seveda nisem več silil

lase. Ziva priča za to je bila glava gospe Porrata, kjer so te vrste lasje zakrivali brezozirne ruševine časa.

Ime Sibile me je docela preverilo, da so vse to prazne čenče, ki prihajajo v imenitnih hišah iz predsob v salone; smejal sem se, da tem ložje stvar za vedno pozabim. Pač nisem slutil, da mi spomin na »zelenega ptiča« uniči celo moje življenje kakor žgoča, vedno razboljena brazgotina. Prav nič nisem pričakoval, da bi se nekaj tako smešnega moglo spojiti s tako strašnim, kakor pri grobokopih v »Hamletu«, ki so kockali s človeškimi črepi-njami!

Ostavil sem višnjevo dvorano, da poiščem Boya, kar seveda ni bilo lahko delo med tolikimi plesalci in plesalkami, ki so bili vsi enako oblečeni. Pa neko znamenje mi je ostalo v spominu, ki mi je pomagalo ga zasledovati. Ko sem se poprej za hip sestal z Boyem, me je iznenadil dragocen šopek šmarnic, ki jih je koketno nosila njegova spremljevalka na levi rami. Oprijel sem se roke svojega ujca, da ne bi sam po dvorinah begal kakor uboga neodrešena duša; le malo korakov in opazil sem šmarnice na široki galeriji, ki vodi na dvor, samo da šmarnic ni bilo več na levi rami dame, ampak da so bile na prsih spremljevalca, zatakne v široke gumbe njegove obleke, belo-rdeče obšite. Ona je sedela na klopici s hrptom obrnjena proti kípom, ki so bili razpostavljeni med stebri, on pa je stal pred njo in se opiral na podstavo pri stebri. Živahno je govoril in mahal z rokama, ona ga je poslušala zamišljena s sklonjeno glavo; igrala se je med prsti s svileni vrvico, ki je bila na njej zvezana njena plesna karta z lepim svinčnikom; od časa do časa je dvignila glavo, pogledala vanj in oddaleč sem opazil velike, žareče črne oči, ki sem se jih grozno zbal,

Naši vojaki na tirolski fronti.

S pozicijsko vojno so združena razna razmeram primerna kritja.

poznal. Na nesramne zahteve kakega lopova te vrste bi bil Boy, ki sem ga poznal in ljubil, odgovoril s tem, da bi mu plačal dvojno od vsote, ki jo je bil dolžan, nato pa bi naročil svojim slugam, naj ga pošteno naklestijo.

O tem sem bil do cela prepričan; sploh pa se mi je zdelo popolno neumljivo, kaj bi Boy stikal za denarjem v tem skrajnem kotu Španske, ko je bilo vendar do-

vanjo, a zato mi je takoj sama od sebe priznala, da njen vedež ni bil oni iz Delfov, tudi ni bila njena prerokinja ona iz Endora, bila je le njena frizerka, najmlajša hči Lopezova, pravi ženski Léonard,¹ ki je ravnotako spretno spletkarila, kakor je spretno grmadila na glavo tuje barvane

¹ Znamenit vlasuljar kraljice Marije Antoinette. inette.

Podzemeljske plasti v kamnolomu na Kamnitniku pri Škofji Loki. (Glej spis: Kako so nastale gore.)

sam ne vem zakaj.

Med stebri pa se prikaže fino oblečen gospod v fraku, ki se je oziral na vse strani, kakor bi koga iskal. Bil je star kakih štirideset let, resnega obraza in že malo plešast. Na suknji je nosil trak velikega križa, na prsih dragoceno zvezdo in na desni strani na rdečem traku zlati ključ kamornika kraljice Izabele II. Ta je bila pregnana, a gospod je to njeno odlikovanje

nosil brez strahu in se mi je zato takoj vzljubil. Približal se je dami od zadaj in jo prav domače potapljal po ramih. Izpregovorila sta par besedi in dama je vstala ter poslušno z njim ob roki odšla, ne da bi bila le besedo izpregovorila s plesalcem ali mu dala le najmanjše znamenje v slovo. Ta se vsede za hip na klopico, kjer je prej sedela dama, ki je ob roki svojega novega spremljevalca šla po dragocenih stopnicah, sluga pa je hitel naprej proti vratom, najbrže naročat voz.

Vprašal sem svojega ujca, če pozna tega kamornika.

»To je Bureva,« mi reče.

»Bureva? ... Grof Bureva?«

»Da, Bureva; v klubu mu pravijo, da je na flavto igrajoči osel.«

»A tako!«

(Dalje.)

Doma.

† Praporščak Matija Marolt.

Med junaki, ki so s smrtjo pokazali, kako znajo ljubiti svojo domovino, se blesti tudi ime mladega, korenjaškega, značajnega slovenskega sina Matija Marolta, praporščaka pri 27. dom. pešpolku. Nočem mu peti hvale, saj dobro blago se samo hvali in rajni Matija je bil človek, ki je že v svoji zgodnji mladosti znal živeti. Ne zase, za druge delati, tako je velevala njegova življenjska maksima. To je bilo geslo, ki ga je spremljalo tudi na bojnem polju, dokler ni končal.

Bil je poleg svoje živahne narave tudi miren in resen fant. V svoj dnevnik si je napisal besede: »Govoriti je srebro, molčati zlato.« Vedel je dobro, zakaj je napisal te besede. Vedel je, da mora najprej molčati,

Pokojni Matija je bil tršate in zdrave narave. Bil je opora svojim staršem pri delu. Spominjam se, da sem ga nekoč, ko sem šel iz Vel. Lašč, bilo je že v mraku, srečal na cesti s predpasnikom in zavihanimi rokavi in sem ga vprašal: »Odkod?«

»Z dela, z dela, dragi,« mi je odgovoril. Bilo je to pred par leti.

In ta čvrsta narava mu je prišla prav tudi na bojnem polju. Bil je od 26. 10. 1914 pri vojaki, — potegnili so ga iz osme šole ravno, ko je bil njegov korak namenjen v svet, ko so se že izpolnjevale nade dragih staršev, — boril se skozi 9 mesecev na raznih bojiščih, mnogo trpel, a nikdar tožil. Dolgo je upal v vojno srečo, ki mu je bila tudi mila, ko pa je smrt pobrala njegova dva tovariša, se je tudi njemu stisnilo srce. Tako piše nekemu znancu:

»V par dneh gremo naprej, kam, ne vem, pomni pa to, da sem jaz tretji, ki se pridružim prvima dvema. Ko sem bil prvič, imel sem trdno zavest, da pridem nazaj, danes pa mi je tesno pri srcu in vem, da se ne vrnem več.« In res se je zgodilo to, pred čemer je trepetalo njegovo srce. Komaj je prišel z laškega bojišča na rusko, že je bil ranjen v kolk. Svojemu tovarišu je potožil: »Krogla mi je zdrobila kolk. Bolečine so neznosne — — —.« Tako je pisal pred

Po svetu.

Nove vojske.

Kar smo že dalje časa pričakovali in se pripravljali, to se je zgodilo: Rumunija je napovedala vojsko Avstriji. Druga novica, ki so o njej že tudi dolgo časa go-

Laške utrdbe ob pogorju.

vorili in pisali, je pa ta, da je tudi Italija napovedala vojsko Nemčiji. Da se pokaže edinost obeh romanskih sestra, sta Italija in Rumunija obe napovedale vojsko dne 27. avgusta.

Napoved vojske Nemčiji od strani Italije za vojskovanje samo nima posebnega pomena, ker si Nemčija in Italija nista sosedi; vendar sedaj Italija lahko pošlje čete na Balkan proti nemškimi armadam, Nemčija pa bo seveda s podmorskimi čolni v Sredozemskem morju bolj nastopala.

Naš novi rumunski sovražnik je pa uvaževanja vreden nasprotnik. Njegova armada se je v zadnjih dveh letih docela prenovila in pomnožila. Lahko računamo, da Rumunija postavi na bojišče svojih 600.000 mož. — Kako je prišlo do te vojske in ali je res moralo priti, o tem sedaj ni čas da bi govorili. Za sedaj le toliko lahko rečemo, da nam je odkrit sovražnik ljubši nego zahrbtnen in da so se razmere končno vendarle enkrat, če tudi neprijetno, razjasnile.

Naša država je že dolgo časa računala z možnostjo, da Rumunija vdari proti nam, a zato je vojno poveljstvo že vse potrebno ukrenilo za obrambo naših dežel proti novemu sovražniku.

Rumunija obsega 139.696 kvadratnih kilometrov in ima 7.600.000 prebivalcev. Večinoma so Rumuni potomci starih Dacijev, ki so se premagani pod cesarjem Trojanom poromanili. Pozneje so ob preseljevanju narodov prišli v te kraje Slovani in s temi so se Rumuni pomešali. Po veri so Rumuni grško-razkolniki. Upajmo, da se tudi temu sovražniku krepko postavimo v bran!

28. avgusta. Včeraj ponoči je naznanil rumunski poslanik na Dunaju, da se nahaja Rumunija od 9. ure zvečer s 27. avgustom v vojski z Avstrijo. — 26. t. m. je pomorski častnik Konjevič v Jonskem morju z bombami potopil sovražno opazovalno ladjo. — Laška vlada je potom švicarske vlade sporočila Nemčiji, da je ž njo v vojski od 28. avgusta.

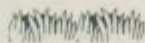
V laškem strelskem jarku pričakujejo napada.

zlasti tedaj, kadar govore drugi, starejši in izkušenejši, da si pridobi modrosti in vednosti od njih in da začne tudi on govoriti, ko pride čas delovanja.

Bil je vesten v svojih stanovskih dolžnostih. Gimnazijska leta, ki so mu potekala na knezo-škofijski gimnaziji v št. Vidu nad Ljubljano in potem v Ljubljani, je preživel kot marljiv dijak.

smrtjo. Bila je to zadnja karta, ki jo je pisal iz bolnice svojemu tovarišu. Tedaj pa ga je zagledal Bog in videl, da je njegova življenjska kupa napolnjena do vrha in ga je k sebi vzela.

Počivaj sladko, dragi, a nam izprosi tolažbe od Vsemogočnega!

29. avgusta. Rumuni so takoj porinili svoje opazovalne čete čez mejo, naše patrole so jih po načrtu le zadrževale in se počasi umikale. — Pri Soči Lahi obstreljujejo goro sv. Gabrijela in Novo vas.

29. avgusta. Nemčija je napovedala Rumunom vojsko. — Nadvojvoda Friderik je imel oklic na vojake, omenil novega sovražnika ter poudarjal, ker smo prebili že marsikatero težko uro, bomo tudi to.

30. avg. Na Grškem se vrše vedno bolj odločilni dogodki. Stranka Venizelos vedno bolj pridobiva na vplivu in hujska na vojsko zoper osrednji sili. Najbrže zremo v kratkem, da je tudi Grška sledila vzgledu Rumunije, ker je popolnoma v oblasti naših sovražnikov.

30. avg. Turški ministrski svet je sklenil, z Bolgarijo in Nemčijo vred Rumuniji napovedati vojsko. — Angleži z morja obstreljujejo Kavalo. — Rusi so se čez Donavo združili z rumunskimi četami.

Razno.

Kako so nastale gore.

Sveto pismo nam pripoveduje, da je bila nekdanj vsa zemlja pokrita z vodo. Ker takrat vode ni moglo biti veliko več na zemlji, kakor je je danes, je morala biti vsa zemlja ravna, brez gorâ; drugače bi ne bila mogla biti vsa pod vodo.

Postanek gora nam sveto pismo tako-le pripoveduje: »Bog pa je rekel: Zberô

naj se vode, ki so pod nebom, v en kraj, in naj se prikaže suho. In zgodilo se je tako.« Kako se je pa to zgodilo, in koliko let je bilo treba za to, teža nam sveto pismo ne pove. Če pravi sveto pismo: »In bil je večer, in bilo je jutro, tretji dan«, ne smemo pozabiti, da je pri Bogu »tisoč let kakor en dan«. Treba je bilo več sto tisoč let, da so nastale na zemlji gore in doline.

Vzemi vode iz studenca, ki priteka iz skalnatega sveta, pa jo deni na krožnik in pusti, da izhlapi. Ko je krožnik popolnoma suh, zapaziš, da je voda pustila na njem prav tanko skorjico. To je kamen, ki je bil v vodi raztopljen. V vodi, ki je v začetku pokrivala vso zemljo, je bilo raztopljenih še mnogo več raznih kamenin, posebno apnenca, in ta raztopnina se je polagoma vsedala na dno. Tako so nastale na zemlji mogočne kamenite plasti. Več tisoč let je bilo treba, da se je naredila ena plast. Potem je voda za nekaj časa nehala odlagati raztopljeni kamen. Vzroka za to prenehanje ne vemo; morda se je za nekaj časa umaknila. Potem pa se je to odlaganje kamena zopet pričelo. Nastala je nova plast vrhu stare in tako cela vrsta plasti, ena vrhu druge. V planinah take plasti povsodi lahko vidimo. Na sliki (str. 6) se vidi kamnolom v Škofji Loki, v katerem se lomi plast za plastjo.

Raztopina, ki se vseda na dno vode, dela vselej vodoravne plasti. Na naši sliki so pa plasti poševne. Ta poševna lega plasti nam kaže, kako so nastale gore.

Deni okroglo jabolko na peč. Začelo

se ti bo sušiti. Pri tem bo postajalo vedno manjše in na njegovem površju se bodo naredile gube. Tako veliko okroglo jabolko je naša zemlja. Pred milijoni let je bila zemlja tekoča kakor raztopljen svinec ali vosek; nič ni bilo trdnega na njej. Bila je okrogla, pa brez gora. S časom se je na površju ohladila; naredila se ji je skorja, ki je postajala vedno bolj debela. Raztopljena tvarina je pa to skorjo, ki ni bila še zadosti trdna, predirala in se vlivala na zemeljsko površje, kjer se je strdila. Obenem je voda, ki je zemljo pokrivala, odlagala raztopljeni kamen na dno, kakor smo že razložili. Tako je torej zemeljsko površje sestavljeno deloma iz tvarin, ki so iz zemeljske notranjščine prišle ven, deloma iz plasti, ki jih je voda odložila.

Ko se je pa zemlja vedno bolj ohlajala, je postajala manjša, in tudi na njej so se začele delati gube. Ker je zemlja velika, so velike tudi te gube. Pravimo jim gorovja. Zemeljska površina se je ponekod visoko vzdignila, drugod se je pa ponizala. Pri tem se je voda morala umakniti v nižavo. Naše visoke gore na Gorenjskem in vsa druga gorovja so tako nastala. Vse velikansko skalovje Triglav je nekdanj v vodoravnih plasteh ležalo pod vodo. Marsikaka morska živalica je obtičala v teh plasteh in okamenela. Te okamenele živalice visoko v gorskem skalovju nam pripovedujejo o pradedni preteklosti.

Ko se je zemeljsko površje vzdigovalo in poniževalo, so dobile tudi plasti, ki so bile nekdanj vodoravne, svojo sedanjost poševno lego. Na naši sliki se vidi, da niso vse plasti vzporedne; na levi so drugam obrnjene kakor na desni.

Ta izprememba na zemlji pa ni nastala kar na enkrat. Le polagoma se je zemeljsko površje vzdigovalo in poniževalo, a to se godi še vedno dalje, kar se opaža posebno na nekaterih morskih obrežjih. V nekaterih krajih se obrežje vedno bolj vzdiguje iz morja, po drugih pa se morje vedno dalje vlija čez obrežje, ker se to vedno bolj znižuje.

So posebne vrste ljudje, ki se pečajo s tem, da kamen obsekavajo in mu dajejo razne oblike. Tudi v naravi so taki kamnoseki, ki so vedno pri delu in so v teku tisočletij že veliko kamena obsekali in izpremenili. Ti so: voda v raznih oblikah, tekoča voda, stoječa voda, dež in led; zrak, vetrovi, razne živali in rastline. Razne gore, ki stoje sedaj same zase, n. pr. Šmarna gora, so bile nekdanj združene s sosednjim gorovjem, pa jih je voda od njih odrezala.

Med gorami je bilo včasih polno jezer, pa je voda predrila ograjo in se odtekla. Spomin na nekatera taka jezera še sedaj živi med ljudstvom, in razna imena pričajo o njih.

Zmes.

Ta pa zna! Kmet in kmetica prideta v mesto ravno ko se je dvignil balon. Oba zijata v to čudo; ženi se zdi najbolj čudna vrv, ki drži balon ali kaj. Vpraša moža, zakaj je vrv; mož razsodi: »Po tej vrvi se spusti mož v balonu, če se odtrže balon.«

Ni šel mimo. Žena očita možu ki pride pijan domov: »Za vse race in kure! Kako si se ga — kaj mi nisi obljubil, da ne pojdeš mimo nobene gostilne?« — Mož: »Obljubil in izpolnil: nisem šel mimo nobene gostilne.«

Grška policija preiskuje udeležence Venizelosovih shodov, če ima kdo orožje.

Dogodbe.

Povelje.

A. P.

Breg reke Aisne je bil zaseden. Tudi sosednji odseki so naredili svojo dolžnost. Samo na enem mestu kraj ni bil pripraven.

In ravno tam, kjer se je nahajal prehod. Posadka ni prišla v poštev, ker bi se mogla zveza le s težavo doseči.

Toda most, presneti most. Mogel je koristiti samo sovražniku, ki si bo morda celo drznil izgubljeno postojanko zopet osvojiti. Vsekakor pa se ne podira mostove, če pridejo v poštev pri prodiranju lastnih čet.

Most se mora torej na vsak način opremiti z razstrelivi, tako da ga more straža ob bližanju premoči pognati v zrak.

»Torej, pionirji naprej!»

Stotnik temu odseku pridružene pionirske kompanije pokliče korporala z dvema drugima pionirjema k sebi in jim dá povelje, položiti pod most razstrelivo. Nariše si prehod in odpušči patroljo.

»Po povratku se oglasite!»

Temno je kot v rogu. Gosta megla pusti pogled samo do drugega brega reke. Nikjer ni slišati glasu. Ne v bližini, ne v daljavi. Drugače je bilo vedno slišati na desnem krilu močno grmenje topov, danes pa nič.

Previdno se je plazila patrolja. Kajti kdo vé, kaj namerava sovražnik. Da se tam na oni strani razprostira travnik, je znano. Samo da ne bi bilo te puste megle.

Na tej strani stoji vrsta jagnjed.

»Doli!»

Možje se hitro vležejo in vztrajajo tako pet minut. Poslušajo. Po vseh štirih dalje — — — Nič ni.

Od dreves padajo listi.

Spredaj veliki, temni obrisi. Most!

»Na tla!»

Spodaj tiho pljuska voda ob stebre.

Straže še ni na mostu. Dospela bo šele po deveti uri.

Korporal pogleda na uro, čisto pri očeh. Komaj vidi številke. Ura je 8, 40 minut.

Drugi ostanejo zadaj. On se plazi ob nasivu naprej. Sedaj je pri mostu. Vzdigne glavo in opazuje. Minute teko.

Kratek, tih žvižg.

Oba zaostala prideta bliže kot kači. Pritisnejo se ob les in ležijo tiho. Leže in poslušajo, preden začno svoje delo.

Eden opomni drugega neslišno z ного in gleda ostro na drugo stran. Tam, zdi se mu, gleda iz trave kapa. Brez dvoma. Francozi.

Spodaj pljuska voda.

Megla se vedno bolj zgošča. Prevara. Sedaj je kapa izginila. Vse mirno. »Ti, kaj dela oni v travi?« zašepeče eden.

»Tiho, kapa se zopet pokaže...«

Čepe in potisnejo naprej puške. Oči skušajo predreti temo. Tam je zopet! Kapa! Ena, dve, tri... Gledajo iz trave in se ne ganejo.

Hudirja, kako se spremene ob taki napetosti minute v dolge ure.

Končno vstanejo iz trave postave. Gredo naprej sklonjeno in preiskujejo oni konec mostu. Govore tiho.

»Pazi, ti imajo isto nalogo kot mi,« zašepeče komaj slišno korporal.

Sovražna patrolja je že pod mostom. Vseh pet se premika tam, toda nikakor ne tiho. Ne slutijo, da je vsaka teh kretenj opazovana.

Sedaj vodnik ne vzdrži več.

»Ti polagajo mine. Sedaj bomo streljali.«

Počasi dvignejo puške.

Krah - ah!

Eden se zgrudi in pade v vodo. Krik. Štiri postave beže v noč, v meglo.

Kakor veter vstanejo pionirji in hite na ono stran. Tam najdejo razstreliva in se jih polote. Hitro je njihova naloga rešena.

Urno nazaj h kompaniji.

»Naznanjam pokorno, da je povelje izvršeno. Prepodili smo sovražno patroljo z isto nalogo. Tukaj so razstreliva.«

»Krasno. Kaj ste si pa pri vsem tem mislili?«

»Da more samo eden stvar izvršiti. Mi ali oni.«

»Bravo, junaki!« — —

Na potu.

A. P.

Stoji na potu in gleda v daljavo, žena francoskega posestnika v Hallu. Avgustovo solnce obseva njene temne lase in mehke veter se igra z njenim velikim, belim predpasnikom. Njene oči se žalostno svetlikajo.

Ob skednju pri potu se igrata dva malčka, rujeta in tepeta se z malimi rokami; smejeta se, jočeta obenem in ne vesta, kaj počneta.

Žena iz Hallu pa stoji nepremično in gleda proti zapadu.

Tako smo jo videli, ko smo na čelu regimenta prikorakali v Hallu.

Pred njenim posestvom obstojimo.

Šele sedaj se zdrami in nas ogleduje začudeno in vprašajoče. Pol bojzljivo, pol radovedno.

Renčé priskače nasproti pes, kot da bi hotel reči: »Kaj hočete tukaj, tujci? Moja gospodarica je sama.«

Snažno je po dvorišču. Izredno snažno. Čisto v nasprotju s tem, kar smo videli v drugih krajih severne Francoske.

Kmalu začne v kuhinji šumeti, vreti, in iz kleti prinese vina. Neka stara mamica in služabnik pomagata gospodnji pri delu. Iz vseh njenih dejanj, ki nam jih je v »ljubo« storila, govori strah, čisti strah pred Nemci, ki so sedaj resnično prišli.

Pred dnevi se je zdelo to še nemogoče.

Začnemo se pogovarjati in vprašamo po tem in onem, ne glede na to, kaj vedo o svojih vojaki. Sicer nam je znano, da smo sovražnika podili pred seboj, a da je bil v vasi, kjer smo se ravno nahajali, nam je bilo novo.

In izvemo od ženske, da so bili še pred par urami tukaj Francozi. Na umiku. Tu so počivali. Med njimi se je nahajal tudi gospodinjin mož. S tovariši je jedel pri svoji ženi in je pregledal potem še enkrat hišo in hlev. Odgnal je konje in se je potem zopet vrnil, da drugič vzame slovo, ker je že klicala trobenta. Potem je odkorakal z drugimi nazaj, proti Parizu. Ker prihajajo Nemci. Bil je pošten mož in najuglednejši v vasi.

Žena je stala na potu in je gledala za njim, dolgo, dolgo. Ni se odstranila, dokler niso prišli Nemci v vas.

Sedaj smo tu. Jemo in pijemo. Pridno se tu in tam gibljejo gospodnji roke; obraz ji je resen. Bog vé, kje so njene misli in kako se je

Slika z bojišča, kot pozdrav povodom druge obletnice vojske.

Tudi ta »krogla« potrja vest o dobrem razpoloženju slovenskih vojakov, ki jo goje kljub vsem vojnim težavam.

Otroka nehata kričati in skobacata k materi in se je tesno držita.

»Bon jour, madame de la maison!« (»Dobro dan, gospodinja!«)

Prijazno in spoštljivo povemo ženi, da bi radi dobili pri njej stanovanje.

Najprej pomišlja, ne vé odgovoriti in pokaže potem tiho proti svoji hiši.

Mi odkorakamo tja in ona sledi.

prestrašila, ko je zagledala nas.

Kaj so ji vse pravili o Nemcih, o barbarih.

Toda tukaj niso premaknili nobenega stola z mesta, kjer je stal poprej. Niso spali v hiši, ampak v hlevih, pri konjih. In zjutraj so šli h gospodnji in položili vsak svoj novc na mizo. Za gostovanje.

Žarek veselja ji je šinil po obrazu.

Ločili smo se od nje s prijaznim pozdra-

vom. Ko je zasvital dan, ven iz Hallu, proti sovrážniku... Že marširamo daleč od vasi, ko vidimo neko ženo, zročo v daljo proti zapadu, kamor so šli Francozi in jim sedaj sledijo Nemci.

Vojna, vojna...

Ni mi šla iz spomina tista slika. Temna pot z mlado ženo, ki je zasenčila z levo roko oči in gleda daleč tja...

Zdi se mi, kakor da gleda še vedno na poti, gleda hrepeneče proti zapadu, žena iz Hallu...

Zdravstvo.

Alkohol in zdravljenje ran. Višji štabni zdravnik dr. Fiebig je izjavil na podlagi izkušenj, ki jih je naredil v prekomorskih deželah, da se zdravi rana na telesu človeka, ki ne uživa nikdar alkohola, dosti hitreje. Delavci Kitajci in drugi domačini onih dežel, ki ne okusijo nikdar alkohola, ozdravijo hitro, tudi če so rane zelo hude in tudi onesnažene, sploh v razmerah, v katerih bi sodil zdravnik v Evropi, da ni več pomoči. Evropejci, ki so uživali alkohol, so se ozdravili tudi tam le počasi, njih kri je bila splošno bolj sprejemljiva za vsak strup. Kdor uživa alkohol, je tudi bolj podvržen nalezljivim boleznim, kakor so legar, kolera in druge lepe reči. Treznost varuje torej dušo in telo.

Napad nahuhe. Nadušljiv človek se mora varovati vsakega prepaha, kadar je razgret. Posedanje v senc, postajanje na mokrih tleh škoduje, ne pozna se to toliko čez dan, ponoči pa pride napad, bolnika davi kašelj in duši žlema. Tu denejo prav dobro obkladki mlačnega žganja na vrat, utiranje žganja v noge in zapestje, glavo in senc. Gorki obkladki gomičnega cvetja in majarona, ki so povreli na

mesa, treba se je tem bolj preskrbeti z zelenjavo. Naberite si lepega majarona, kreše, materine dušice, izepice, kislice, peteršilja, zelene, drobnjaka in bosiljaka, operi, razsek-ljaj in prevri malo na slanjem kropu, odcedi na situ in iztisni z leseno žlico. Na $\frac{1}{4}$ litra zelenjave primešaj 1 dkg na debelo stolčnega popra, potem naloži zelenjavo z leseno žlico v steklenke širokega grla, zalij z močnim vinskim kisom, da bo gostljato, in zamaši. Se drži več let. Za druge juhe deni po žlički zelenjave, za mesno juho, ki ne sme biti kislja, je treba izplakniti zelenjavo.

Čebeline uši so čebelicam jako nadležne, lotijo se posebno kraljice, ki je včasih kar pokrita teh uši. Najboljši lek je, da vrže čebelar kraljico v redek med ali pa da jo namaže z medom in izpusti, da se vrne v uljnjak. Čebele obližejo raz kraljico med in uši; ali to pomaga le za kratek čas. Da se zatro uši, je treba presnažiti uljnjak pred in po prezimovanju in razkužiti s karbolovo kislino. Žlico karbolove kisline na 2 litra vode. Stene, deščice in tla panjev odrigni in operi s tem. To brani tudi boleznim v panj.

Krastača je jako osovražena žival, vendar ni bolje lovilke mrčesa. V klet, kjer imaš zelenjavo, deni par krastač, pa bodo kmalu pospravile s pajki, stonogi in drugim mrčesom, ki hodi zelenjadi v škodo. Tudi podgane nimajo krastač rade.

Mast za obrt. Vojno stanje nas sili, da izkoristimo vse. Na pomijah velikih obratov, kakor bolnišnic, gostiln, se nabira navadno dosti maščobe, ki ne pride nikomur v prid. Centrala za pridobivanje olja in masti ima nalogo, da poišče vse vire, kjer bi se dobila mast. Da se obrne pomijina mast v prid obrti, je preskrbela centrala napravo, ki izloči in nabira mast raz pomij in drugih mastnih vod. Tako se pripomore obrti do potrebne masti, ne da bi se s

in osladi, potem zavri še enkrat in vtepi dva rumenjaka. Komur se dopade, tudi prašek sladke skorje in malo limonove lupinice. — **Le-dena pijača:** Raztepi v kupici rumenjaki in žlico sladkorja, zalij z vrelo vodo in odstavi, da se ohladi. Še bolj močna je, če prevreš na vodi par žbic in priliješ žlico dobrega tropinovca. — **Riževa pijača:** Dve pesti riža kuhaj pol ure na litru kropa, precedi ga in osladi in primešaj malo sladke skorje. Malo žganja ne škodi. Ta pijača je posebno griževim koristna, mora se pa skuhati vsak dan sproti, ker se rada skisa. — **Črešnjeva pijača:** Stolci dve pesti posušenih kislih črešenj s peškami vred, zalij z $\frac{1}{2}$ litra kropa in kuhaj pol ure, precedi in osladi in deni malo sladke skorje.

Madeže krvi na obleki namaži s kašo škroba, pusti, da se posuši in izkrtači. Kri na perilu namaži z milom, deni na solnce in izper.

Drobiž.

Vse potvorjeno. Profesor je imel na svoji mizi mrtvaško glavo, katere se je hišna vestno izognila, kadar je brisala prah. Nekoč je opomnil profesor hišno: »Na glavi je že prst prahu.« Hišna je zagotavljala: »Naj le bo! Jaz ga ne obrišem nikdar in nikoli, ker bi me lahko plašilo ponoči. Mrtvim daj mir, so rekli moja rajna mati in botra sosedovega sina je pravila...« — »Ali to je narejeno iz mavca, to je potvorjena mrtvaška glava,« je pojasnil profesor nekoliko nevoljen. Hišna se je pri-jela za glavo: »Če je le moja prava? O ti brezbožni svet! Kaj bi rekli moja rajna mati? Do zdaj so imeli ljudje samo druge lase in zobe, zdaj pa nosijo kar cele narejene glave!«

Važno vprašanje. Oče profesor piše o svetovni vojski, sinček sedi pri oknu in kliče opetovano: »Oče! Oče!« Slednjič se obregne profesor: »Kaj hočeš zopet? Kaj ti nisem rekel, da me pusti v miru kadar delam?« — »Oče, samo en majhen hipec!« prosi sinček. — Oče zakriči: »Molči že enkrat ali pa povej, kaj hočeš, pa le če imaš kaj važnega.« — Sinček vzdihne: »Oh, oče, to je važna, jako važna stvar in jaz bi rad, o, jako rad vedel...« Oče radoveden: »Torej hitro!« — Sinček: »Vidiš, oče, jaz bi te rad vprašal: Kaj dela vendar veter, kadar ne piše?«

Avtomobilist: Kje stanuje tovarnar Jureš?

Voznik na hloh: Je težko povedati, ker je precej daleč. Najbolje je, če vozite kar za menoj, potem vas že prav pripeljem.

kisu, denejo tudi prav dobro. Za uživanje sku-haj hitro melisin čaj s kandisom, kani vanj dobrega žganja in bučne ali limonove mezge in dajaj večkrat po žlici. Dobro je tudi, če prilepiš smolin obliž pod zatilnik.

Gospodinjstvo.

Mokrega krompirja ne spravi nikdar v klet. Razgrni ga za par dni na suhem prostoru, da se osuši, potem ne bo plesnil. Krompir podloži s praproto in potrosi s pepelom. Dokler ne pritisne zima, odpiraj skrbno okna in shrambe, kjer imaš krompir. Zaprt in pokrit ni nikdar tako dober, več zraka ko ima, tem boljši je.

Zelenjava za zimo. Letošnjo zimo bo malo

tem odtegnila jedilna mast kuhinji, in kuhinje imajo postranski dohodek, ki jim pride tudi prav. Naprava za nabiranje masti se dobi pri Avstr. centrali za pridobivanje masti in olja. A. G., Dunaj I., Seitzergasse 1—3. Centrala daje radovoljno svete in napotke, kako se uredi cela stvar in pošlje celo v potrebi izvedenca, da pokaže in pouči. Nasveti in izvedenec ne stanejo ničesar.

Krepčilne pijače. Kjer je bolnik ali okreva-joči, mu je treba večkrat požirek kake pijače. Prav dobri so sadni sok, a vsak jih nima pri rokah. Mnogo redilnih pijač se naredi z rumenjacom. Tako jajčja limonada: Razpeni jajčji rumenjaki z dvema žlicama stolčnega sladkorja in iztisni v to pol limone. Zalij z vročo ali z mrzlo vodo. — **Mandljeva pijača:** Olupi in stolci 44 gramov sladkih mandljev, zalij z litrom mleka, prevri, precedi

Knjigoveznica

Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani

Kopitarjeva ulica št. 6

priporoča

originalne platnice

za

Ilustrirani Glasnik

V delo se sprejema že sedaj, a izvršilo se bo šele po končani vojni.

Tiska in izdaja Katoliška tiskarna v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Klovar.